

Panorama kluczowych interesariuszy

Obszaru transformacji 2025

SPIS TREŚCI

Spis treści	2
Wprowadzenie	4
1. Profil społeczno-ekonomiczny gmin Obszaru Transformacji	6
1.1 Bełchatów miasto	6
1.2 Bełchatów gmina	8
1.3 Kamieńsk	10
1.4 Kleszczów	13
1.5 Kluki	15
1.6 Rusiec	18
1.7 Rząśnia	20
1.8 Sulmierzyce	23
1.9 Szczerców	25
1.10 Zelów	28
1.11 Analiza porównawcza gmin Obszaru transformacji	30
2. Badanie potencjału oraz uwarunkowań rozwojowych gmin Obszaru transformacji	34
2.1 Opis badania – zakres, metodologia	34
2.2 Stopień zaawansowania procesów transformacji energetycznej w gminach Obszaru transformacji	37
2.3 Diagnoza potencjału i gotowości gmin Obszaru transformacji do przyciągania inwestycji gospodarczych i wspierania przedsiębiorczości	43
2.4 Diagnoza potencjału i świadomości gmin Obszaru transformacji do wsparcia rozwoju i retencji kapitału ludzkiego	53
2.5 Dokumenty strategiczne wspierające procesy modernizacyjne i rozwojowe w gminach Obszaru transformacji	59

3. Wnioski z analizy jako podstawa do stworzenia modelu współpracy i rozwoju projektów w przyszłości	62
3.1 Konieczność wzmocnienia koordynacji międzygminnej jako fundament transformacji	63
3.2 Silne zróżnicowanie potencjałów finansowych i gospodarczych wymaga bilansowania zasobów	63
3.3 Wspólny rynek pracy i podobne wyzwania demograficzne wymagają regionalnych rozwiązań	64
3.4 Niedobór transportu publicznego ogranicza rozwój gospodarczy i dostęp do usług	64
3.5 Brak spójnej strategii przyciągania inwestorów i zagospodarowania terenów przemysłowych	64
3.6 Braki kompetencyjne w urzędach JST wymagają wspólnych narzędzi i programów	65
3.7 Potrzeba systemowego podejścia do usług społecznych i edukacyjnych	65
3.8 Konieczność stworzenia wspólnego systemu informacji, danych i komunikacji	65
3.9 Szansa na rozwój projektów opartych o specjalizacje i mocne strony poszczególnych gmin	66
3.10 Transformacja energetyczna może być spoiwem integrującym działania gmin	66

Wprowadzenie

Transformacja energetyczna zachodząca w regionie bełchatowskim stanowi jedno z najważniejszych wyzwań rozwojowych w skali kraju.

Obszar, którego dotyczy niniejsze opracowanie, od dekad pozostaje silnie związany z funkcjonowaniem kompleksu energetycznego Bełchatowa — największego producenta energii elektrycznej w Polsce opartego na węglu brunatnym.

Zmiany wynikające z wygaszania tradycyjnej energetyki tworzą konieczność przebudowy modelu społeczno-gospodarczego regionu, a jednocześnie otwierają przestrzeń do kształtowania nowych kierunków rozwoju, opartych na innowacyjności, czystych technologiach, współpracy międzygminnej oraz zrównoważonych inwestycjach.

Niniejszy dokument został opracowany w ramach projektu Bełchatów 5.0, realizowanego jako element wsparcia rozwojowego Stowarzyszenia Klaster Obszaru Nowej Energii.

Projekt ten stanowi odpowiedź na potrzebę stworzenia nowego paradygmatu rozwoju, w którym transformacja energetyczna nie jest celem samym w sobie, lecz impulsem do odbudowy potencjału gospodarczego, poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw, tworzenia nowych kompetencji pracowniczych oraz budowania lokalnej odporności ekonomicznej. Bełchatów 5.0 zakłada zintegrowane podejście do transformacji — łączące modernizację infrastrukturalną, rozwój kapitału ludzkiego, wsparcie przedsiębiorczości, a także wzmacnianie współpracy samorządów.

Dokument pełni rolę kompleksowej diagnozy obejmującej dziesięć gmin tworzących Obszar transformacji. W pierwszej części przedstawiono szczegółowy profil społeczno-ekonomiczny każdej gminy, obejmujący kluczowe parametry demograficzne, budżetowe, gospodarcze i dotyczące rynku pracy.

Analiza ta pozwala zrozumieć zróżnicowanie potencjałów, zasobów i ograniczeń poszczególnych jednostek oraz stanowi podstawę do identyfikacji obszarów wymagających szczególnej interwencji.

Druga część opracowania przedstawia wyniki badania przeprowadzonego w okresie sierpień-wrzesień 2025 r., obejmującego analizę danych zastanych, wywiady fokusowe z przedstawicielami władz lokalnych oraz wizyty konsultacyjne.

Badanie to pozwoliło ocenić stopień gotowości jednostek samorządu terytorialnego do wdrażania procesów transformacyjnych, a także ich zdolność do pozyskiwania środków zewnętrznych, w tym z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Umożliwiło również identyfikację barier technicznych, organizacyjnych, kompetencyjnych i finansowych, które wpływają na dynamikę zmian rozwojowych.

Kluczową wartością projektu Bełchatów 5.0 jest jego ukierunkowanie na budowanie modelu współpracy i koordynacji działań międzygminnych, niezbędnego dla skutecznego przeprowadzenia transformacji.

Opracowanie dostarcza więc nie tylko wiedzy diagnostycznej, lecz także podstaw do planowania wspólnych inicjatyw inwestycyjnych, projektów energetycznych, rozwiązań dotyczących infrastruktury, rozwoju przedsiębiorczości oraz programów aktywizacji mieszkańców.

Wnioski i rekomendacje zawarte w dokumencie mają za zadanie wyznaczać dla samorządów Obszaru transformacji kierunek świadomego i długofalowego zarządzania zmianą.

Opracowanie stanowi kluczowy krok w kierunku wypracowania spójnego modelu rozwoju regionu, opartego na zasadach zrównoważonej transformacji, odporności gospodarczej, sprawiedliwego przejścia oraz wykorzystania lokalnych przewag dla budowy przyszłości zgodnej z założeniami projektu Bełchatów 5.0 przy pełnej wiedzy o istniejących uwarunkowaniach determinowanych obecnym stanem rozwoju gmin Obszaru Transformacji.

1.1 Bełchatów miasto

Cechy wyróżniające gminę miejską Bełchatów na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ najmniejsza powierzchnia (3 464 km²) przy jednocześnie największej liczbie ludności (52 331 osób) i najgęstszym zaludnieniu (1 511 km²);
- ❖ najwyższy poziom dochodów (365 337 996,44 zł) oraz najwyższy poziom wydatków (364 043 610,67 zł);
- ❖ najniższy poziom dochodów na 1 mieszkańca (7 033,44 zł – wobec 9 053,34 zł średnio dla Polski i 8 895,92 zł średnio dla województwa łódzkiego) oraz najniższy poziom wydatków na 1 mieszkańca (7 008,52 zł);
- ❖ największa liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON ogółem (5 678) oraz w przeliczeniu na 10 tys. ludności (1 100);
- ❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji C - Przetwórstwo przemysłowe (6,5%), niższy od średniej ogólnopolskiej (7,7%) i średniej dla województwa łódzkiego (9,6%) i znacząco niższy od odsetka takich podmiotów mających swoją siedzibę w innej gminie Obszaru transformacji - gminie Rząśnia (16,7%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	3 464
Ludność ogółem	liczba	52 331
Ludność na 1 km ²	liczba	1 511
Dochody gminy ogółem	zł	365 337 996,44
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	7 033,44
Wydatki gminy ogółem	zł	364 043 610,67
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	7 008,52
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	1 100
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	3,1

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	20	0,4%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	5	0,1%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	370	6,5%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	17	0,3%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	14	0,2%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	773	13,6%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	1202	21,2%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	242	4,3%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	179	3,2%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	226	4,0%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	181	3,2%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	359	6,3%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	570	10,0%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	149	2,6%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	21	0,4%	0,7%	0,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
P - Edukacja	240	4,2%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	467	8,2%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	148	2,6%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	486	8,6%	8,0%	7,1%
Ogółem	5 678	100,0%	100,0%	100,0%

1.2 Bełchatów gmina

Cechy wyróżniające gminę wiejską Bełchatów w porównaniu z innymi gminami Obszaru transformacji:

- ❖ największa powierzchnia (20 106 km²) przy jednocześnie największej liczbie ludności (13 105 osób);
- ❖ najniższy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (2,2%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	20 106
Ludność ogółem	liczba	13 105
Ludność na 1 km ²	liczba	65
Dochody gminy ogółem	zł	164 577 423,64
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	12 445,36

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Wydatki gminy ogółem	zł	180 376 934,72
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	13 640,12
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	930
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	2,2

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	1,5%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	3	0,2%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	114	9,2%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	0,2%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	6	0,5%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	214	17,3%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	259	20,9%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	65	5,3%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	16	1,3%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	41	3,3%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	22	1,8%	2,4%	2,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	16	1,3%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	128	10,3%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	41	3,3%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	13	1,1%	0,7%	0,5%
P - Edukacja	57	14,6%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	72	5,8%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	22	1,8%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	124	10,0%	8,0%	7,1%
Ogółem	1 237	100,0%	100,0%	100,0%

1.3 Kamieńsk

Cechy wyróżniające gminę Kamieńsk na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ dwukrotnie wyższy poziom dochodów na 1 mieszkańca (18 267,59 zł) w porównaniu ze średnią ogólnopolską (9 053,34 zł) i średnią dla województwa łódzkiego (8 895,92 zł);
- ❖ relatywnie niski udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (2,3%), nieznacznie tylko wyższy od najniższych wskaźników charakteryzujących gminę wiejską Bełchatów i Rusiec (2,2%);
- ❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa (1,1%), niższy od średniej ogólnopolskiej (2,5%) i średniej dla województwa łódzkiego (2,4%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	9 643
Ludność ogółem	liczba	5 539
Ludność na 1 km2	liczba	57
Dochody gminy ogółem	zł	100 964 951,42
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	18 267,59
Wydatki gminy ogółem	zł	90 667 614,96
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	16 404,49
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	826
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	2,3

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	6	1,3%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	1	0,2%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	49	10,8%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0,2%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	1,1%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	91	20,0%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	95	20,9%	21,6%	19,1%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
H - Transport i gospodarka magazynowa	27	5,9%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	2,2%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	14	3,1%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	1,1%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	11	2,4%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	34	7,5%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8	1,8%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	6	1,3%	0,7%	0,5%
P - Edukacja	20	4,4%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	18	4,0%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	6	1,3%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	47	10,3%	8,0%	7,1%
Ogółem	455	100,0%	100,0%	100,0%

1.4 Kleszczów

Cechy wyróżniające gminę Kleszczów na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ najwyższy poziom dochodów na 1 mieszkańca (39 382,49 zł), kilkakrotnie wyższy niż średnia ogólnopolska (9 053,34 zł) i średnia dla województwa łódzkiego (8 895,92 zł);
- ❖ zdecydowanie najwyższy poziom wydatków na 1 mieszkańca (47 218,02 zł);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcjach S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (16,9%), wyższy od średniej ogólnopolskiej (7,1%) i średniej dla województwa łódzkiego (8,0%) oraz w sekcji P – Edukacja (4,9%), wyższy od średniej ogólnopolskiej (3,5%) i średniej dla województwa łódzkiego (3,6%);
- ❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji L - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (0,9%), niższy od średniej ogólnopolskiej (5,8%) i średniej dla województwa łódzkiego (4,4%) oraz w sekcji G – Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (15,1%), niższy od średniej ogólnopolskiej (19,1%) i średniej dla województwa łódzkiego (21,6%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	10 403
Ludność ogółem	liczba	6 287
Ludność na 1 km ²	liczba	60
Dochody gminy ogółem	zł	249 921 279,67
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	39 382,49
Wydatki gminy ogółem	zł	299 645 579,12
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	47 218,02
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	988
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	3,2

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4	0,6%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	1	0,2%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	69	10,9%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	0,5%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0,8%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	101	15,9%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	96	15,1%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	27	4,3%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	11	1,7%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	25	3,9%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	10	1,6%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	0,9%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	59	9,3%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	17	2,7%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	10	1,6%	0,7%	0,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
P - Edukacja	31	4,9%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	40	6,3%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	1,9%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	107	16,9%	8,0%	7,1%
Ogółem	635	100,0%	100,0%	100,0%

1.5 Kluki

Cechy wyróżniające gminę Kluki w porównaniu z innymi gminami Obszaru transformacji:

- ❖ najniższa liczba ludności ogółem (4 318 osób) i w przeliczeniu na 1 km² (36 osób);
- ❖ najniższy poziom dochodów ogółem (34 919 011,87 zł) i jeden z najniższych poziomów dochodów w przeliczeniu na 1 mieszkańca (8 094,35 zł);
- ❖ najniższy poziom wydatków ogółem (35 274 617,2 zł) i jeden z najniższych poziomów wydatków w przeliczeniu na 1 mieszkańca (8 176,78 zł);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji F - Budownictwo (22,2%), wyższy od średniej ogólnopolskiej (14,2%) i średniej dla województwa łódzkiego (12,8%), sekcji I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (3,5% wobec średniej 3,2% dla Polski i 2,4% dla województwa łódzkiego), sekcji O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (2,4% wobec średniej 0,5% dla Polski i 0,7% dla województwa łódzkiego) oraz sekcji S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (13,0% wobec średniej 7,1% dla Polski i 8,0% dla województwa łódzkiego).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	11 863
Ludność ogółem	liczba	4 318
Ludność na 1 km2	liczba	36
Dochody gminy ogółem	zł	34 919 011,87
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	8 094,35
Wydatki gminy ogółem	zł	35 274 617,2
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	8 176,78
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	859
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	2,6

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	3	0,8%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	31	8,4%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,5%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	0	0,0%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	82	22,2%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	64	17,3%	21,6%	19,1%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
H - Transport i gospodarka magazynowa	15	4,1%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	13	3,5%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	11	3,0%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8	2,2%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	1,6%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	24	6,5%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	8	2,2%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	2,4%	0,7%	0,5%
P - Edukacja	11	3,0%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	29	7,9%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	1,4%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	48	13,0%	8,0%	7,1%
Ogółem	369	100,0%	100,0%	100,0%

1.6 Rusiec

Cechy wyróżniające gminę Rusiec na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ jeden z najniższych poziomów liczby ludności ogółem (4 770 osób) i gęstości zaludnienia (48 osób na km²);
- ❖ relatywnie niski poziom dochodów ogółem (37 331 944,03 zł) i w przeliczeniu na 1 mieszkańca (7 842,85 zł – wobec 9 053,34 zł średnio dla Polski i 8 895,92 zł średnio dla województwa łódzkiego);
- ❖ jeden z najniższych poziomów wydatków ogółem (39 469 610,53 zł) i wydatków na 1 mieszkańca (8 291,93 zł);
- ❖ najniższy udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (2,2%);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji C - Przetwórstwo przemysłowe (14,6%), wyraźnie wyższy od średniej ogólnopolskiej (7,7%) i średniej dla województwa łódzkiego (9,6%) oraz sekcji R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (2,9% wobec 1,8% średniej dla Polski i województwa łódzkiego);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji H - Transport i gospodarka magazynowa (3,4% wobec 5,6% średniej ogólnopolskiej i 5,7% średnio w województwie łódzkim).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	9 991
Ludność ogółem	liczba	4 770
Ludność na 1 km2	liczba	48
Dochody gminy ogółem	zł	37 331 944,03
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	7 842,85
Wydatki gminy ogółem	zł	39 469 610,53
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	8 291,93
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	865
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	2,2

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	2,2%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	60	14,6%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0,0%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,5%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	68	16,5%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	93	22,6%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	14	3,4%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	10	2,4%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	14	3,4%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	8	1,9%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	1,5%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	34	8,3%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	2,2%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	1,7%	0,7%	0,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
P - Edukacja	8	1,9%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	11	2,7%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	12	2,9%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	46	11,2%	8,0%	7,1%
Ogółem	411	100,0%	100,0%	100,0%

1.7 Rząśnia

Cechy wyróżniające gminę Rząśnia na tle innych gmin Obszaru transformacji:

❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji C - Przetwórstwo przemysłowe (16,7%), wyższy od średniej ogólnopolskiej (7,7%) i średniej dla województwa łódzkiego (9,6%), sekcji F - Budownictwo (23,8% - wobec 14,2% średnio w Polsce i 12,8% średnio w województwie łódzkim) oraz sekcji O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne (2,2% przy średniej 0,5% średniej dla Polski i 0,7% dla województwa łódzkiego);

❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (0,7% - wobec średniej ogólnopolskiej 5,8% i średniej dla województwa łódzkiego 4,4%), sekcji M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna (3,6% - wobec 11,0% średnio w Polsce i 11,0% średnio w województwie łódzkim), sekcji J - Informacja i komunikacja (1,7% - przy średniej 5,8% średniej dla Polski i 4,7% dla województwa łódzkiego) oraz sekcji I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,2% - wobec średniej 3,2% w Polsce i 2,4% w województwie łódzkim).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	8 615
Ludność ogółem	liczba	4 919
Ludność na 1 km2	liczba	57
Dochody gminy ogółem	zł	62 099 746,47
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	12 691,55
Wydatki gminy ogółem	zł	61 977 541,56
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	12 666,57
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	845
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	5,4

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	9	2,2%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	69	16,7%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	2	0,5%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,5%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	98	23,8%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	78	18,9%	21,6%	19,1%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
H - Transport i gospodarka magazynowa	29	7,0%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	5	1,2%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	7	1,7%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	7	1,7%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	0,7%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	15	3,6%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	12	2,9%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	2,2%	0,7%	0,5%
P - Edukacja	13	3,2%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	9	2,2%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	9	2,2%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	35	8,5%	8,0%	7,1%
Ogółem	412	100,0%	100,0%	100,0%

1.8 Sulmierzyce

Cechy wyróżniające gminę Sulmierzyce na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ jeden z najniższych poziomów liczby ludności ogółem (4 397 osób);
- ❖ jeden z najwyższych poziomów dochodów na 1 mieszkańca (20 866,82 zł) oraz wydatków na 1 mieszkańca (22 135,42 zł), w przypadku obu wskaźników niższy jedynie niż w gminie Kleszczów;
- ❖ najniższa liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności (650);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (6,0%), niższy od średnich dla Polski i dla województwa łódzkiego (1,4%);
- ❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji J - Informacja i komunikacja (1,4%) w porównaniu ze średnią ogólnopolską (5,8%) i średnią dla województwa łódzkiego (4,7%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	8 272
Ludność ogółem	liczba	4 397
Ludność na 1 km2	liczba	53
Dochody gminy ogółem	zł	91 730 540,75
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	20 866,82
Wydatki gminy ogółem	zł	97 307 321,04
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	22 135,42
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	650
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	4,8

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17	6,0%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	6	2,1%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	31	10,9%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	1,1%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,7%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	50	17,5%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	52	18,2%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	11	3,9%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	7	2,5%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	4	1,4%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	5	1,8%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	3	1,1%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	17	6,0%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	9	3,2%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	2,5%	0,7%	0,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
P - Edukacja	10	3,5%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	14	4,9%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	5	1,8%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	32	11,2%	8,0%	7,1%
Ogółem	285	100,0%	100,0%	100,0%

1.9 Szczerców

Cechy wyróżniające gminę Szczerców na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby (13,0%), wyraźnie wyższy od średniej ogólnopolskiej (7,1%) i średniej dla województwa łódzkiego (8,0%);
- ❖ relatywnie niski odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (1,1% - wobec średniej dla Polski 3,2% i średniej dla województwa łódzkiego 2,4%) oraz sekcji L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (0,6% przy średniej ogólnopolskiej wynoszącej 5,8% i średniej dla województwa łódzkiego 4,4%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	12 887
Ludność ogółem	liczba	8 159
Ludność na 1 km2	liczba	63
Dochody gminy ogółem	zł	97 384 169,28
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	11 963,66
Wydatki gminy ogółem	zł	99 854 389,12
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	12 267,12
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	893
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	2,7

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	11	1,5%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	61	8,4%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	3	0,4%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	0,3%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	133	18,3%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	184	25,4%	21,6%	19,1%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
H - Transport i gospodarka magazynowa	35	4,8%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	8	1,1%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	28	3,9%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	13	1,8%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	4	0,6%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	46	6,3%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	11	1,5%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	9	1,2%	0,7%	0,5%
P - Edukacja	26	3,6%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	41	5,7%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	15	2,1%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	94	13,0%	8,0%	7,1%
Ogółem	725	100,0%	100,0%	100,0%

1.10 Zelów

Cechy wyróżniające gminę Zelów na tle innych gmin Obszaru transformacji:

- ❖ jeden z najniższych poziomów dochodów na 1 mieszkańca (7 299,93 zł – wobec 9 053,34 zł średnio dla Polski i 8 895,92 zł średnio dla województwa łódzkiego);
- ❖ jeden z najniższych poziomów wydatków na 1 mieszkańca (7 289,33 zł);
- ❖ najwyższy poziom udziału bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (7,5);
- ❖ relatywnie wysoki odsetek podmiotów prowadzących działalność w sekcji F - Budownictwo (23,1%), przewyższający średnią ogólnopolską (14,2%) i średnią dla województwa łódzkiego (12,8%).

Nazwa wskaźnika	Miara wskaźnika	Wartość wskaźnika (2024)
Powierzchnia	ha	16 711
Ludność ogółem	liczba	14 349
Ludność na 1 km2	liczba	86
Dochody gminy ogółem	zł	104 440 114,89
Dochody gminy na 1 mieszkańca	zł	7 299,93
Wydatki gminy ogółem	zł	104 288 472,08
Wydatki gminy na 1 mieszkańca	zł	7 289,33
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności	liczba	905
Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym	%	7,5

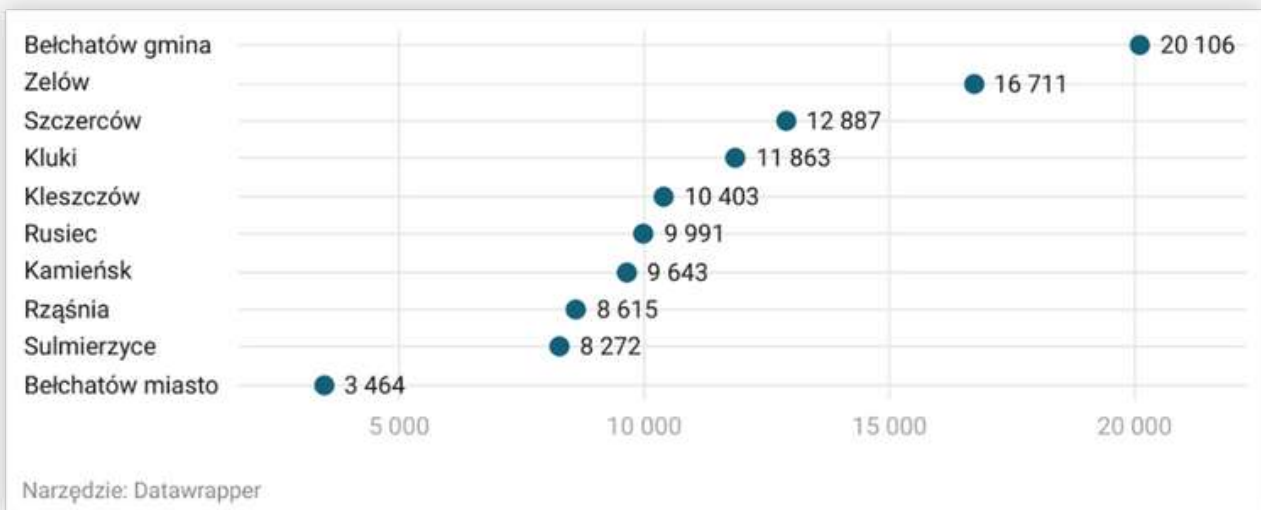
Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
A - Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	18	1,4%	1,4%	1,4%
B - Górnictwo i wydobywanie	0	0,0%	0,1%	0,1%
C - Przetwórstwo przemysłowe	133	10,3%	9,6%	7,7%
D - Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	9	0,7%	0,2%	0,3%
E - Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	14	1,1%	0,3%	0,3%
F - Budownictwo	298	23,1%	12,8%	14,2%
G - Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	285	22,1%	21,6%	19,1%
H - Transport i gospodarka magazynowa	66	5,1%	5,7%	5,6%
I - Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	1,3%	2,4%	3,2%
J - Informacja i komunikacja	34	2,6%	4,7%	5,8%
K - Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	25	1,9%	2,4%	2,5%
L - Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	42	3,3%	4,4%	5,8%
M - Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	64	5,0%	10,0%	11,0%
N - Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	24	1,9%	3,2%	3,7%
O - Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	19	1,5%	0,7%	0,5%

Sekcja PKD 2007 (stan na 31.12.2024 r.)	Liczba podmiotów	Udział	Średnia w woj. łódzkim	Średnia w Polsce
P - Edukacja	42	3,3%	3,6%	3,5%
Q - Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	41	3,2%	6,8%	6,0%
R - Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	27	2,1%	1,8%	1,8%
S i T - Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	131	10,2%	8,0%	7,1%
Ogółem	1 289	100,0%	100,0%	100,0%

1.11 Analiza porównawcza gmin Obszaru transformacji

POWIERZCHNIA

Wykres 1. Powierzchnia ogółem gmin Obszaru Transformacji (w ha), 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

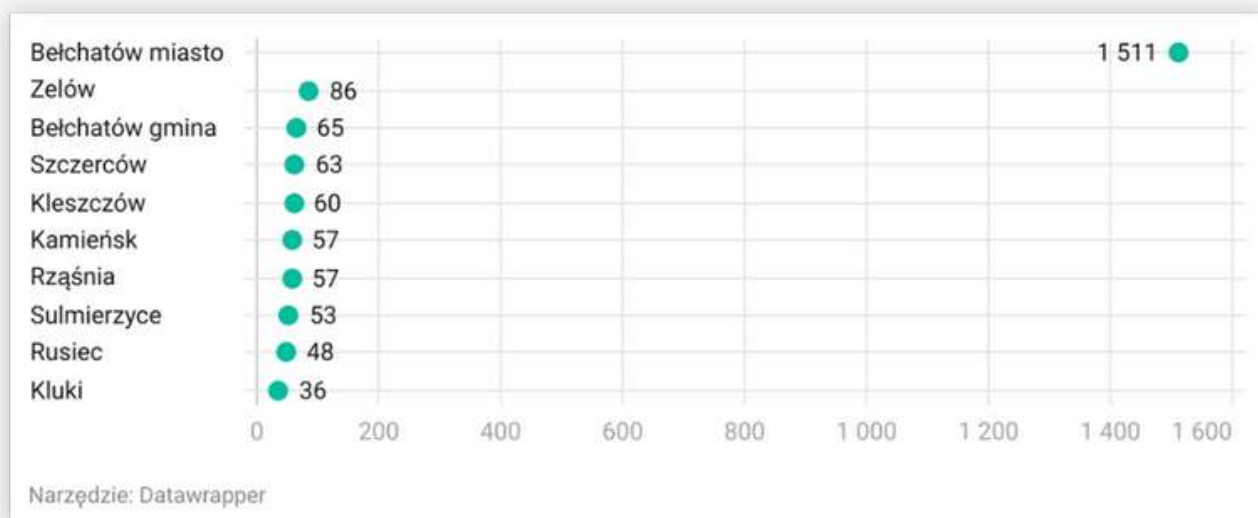
LUDNOŚĆ

Wykres 2. Ludność ogółem w gminach Obszaru Transformacji, 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

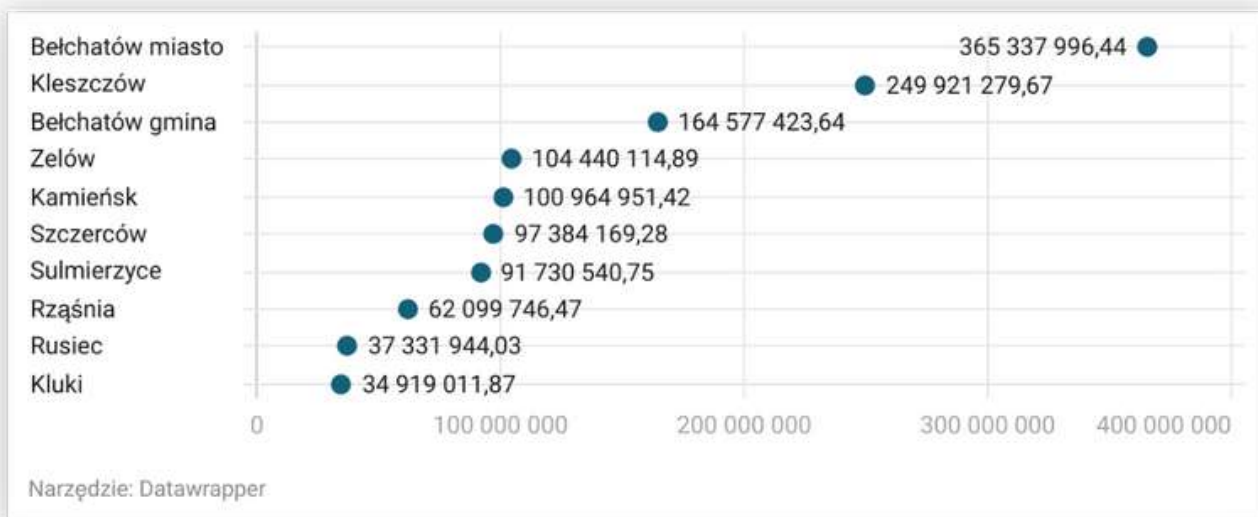
Wykres 3. Ludność na 1 km² w gminach Obszaru Transformacji, 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

DOCHODY BUDŻETOWE

Wykres 4. Dochody ogółem gmin Obszaru Transformacji (w zł), 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

Wykres 5. Dochody budżetów gmin Obszaru Transformacji na 1 mieszkańca (w zł), 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

WYDATKI BUDŻETOWE

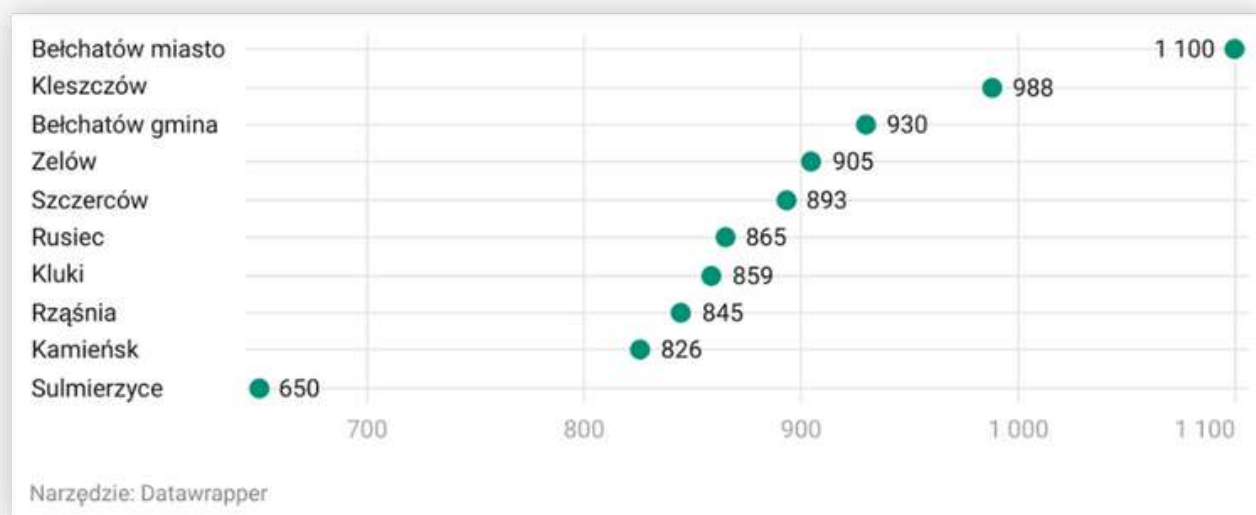
Wykres 6. Wydatki budżetów gmin Obszaru Transformacji na 1 mieszkańca (w zł), 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

LICZBA PODMIOTÓW W REJESTRZE REGON

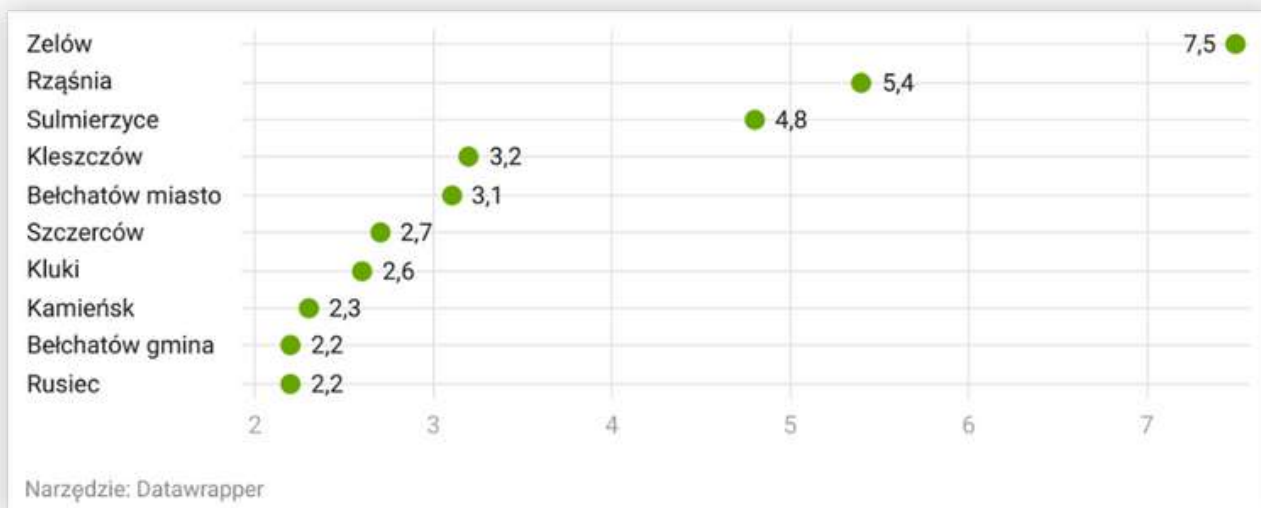
Wykres 7. Podmioty wpisane do rejestru REGON na 10 tys. ludności, 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

RYNEK PRACY

Wykres 8. Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym, 2024

Źródło: GUS, Bank Danych Lokalnych

2. Badanie potencjału oraz uwarunkowań rozwojowych gmin Obszaru transformacji

2.1 Opis badania – zakres, metodologia

OKRES REALIZACJI I ZAKRES BADANIA

Badanie zostało zrealizowane jako autorska diagnoza w ramach projektu Bełchatów 5.0, stanowiącego element wsparcia rozwojowego Stowarzyszenia Klaster Obszaru Nowej Energii. Zostało przeprowadzone **w okresie 1 sierpnia – 16 września 2025 r.** wśród 10 gmin tworzących Obszar transformacji zlokalizowanych w obszarze bezpośredniego oddziaływania kompleksu energetycznego Bełchatowa.

Ze względu na transformacyjny charakter regionu, badanie koncentrowało się przede wszystkim na zdolnościach jednostek samorządu terytorialnego do inicjowania i wdrażania procesów związanych z rozwojem inwestycji, innowacji oraz lokalnej przedsiębiorczości.

W badaniu uczestniczyli reprezentanci władz lokalnych oraz kluczowych jednostek organizacyjnych, w tym m.in. wójtowie, burmistrzowie, sekretarze, kierownicy referatów i przedstawiciele instytucji odpowiedzialnych za rozwój, planowanie strategiczne i pozyskiwanie funduszy zewnętrznych.

ZAKRES BADANIA OBJĄŁ:

Diagnozę zasobów organizacyjnych, w tym:

- kompetencje kadr odpowiedzialnych za rozwój i pozyskiwanie funduszy,
- uwarunkowania organizacyjne pracy urzędu,
- dostępność zasobów umożliwiających realizację projektów inwestycyjnych,

Ocenę gotowości do współpracy i innowacji, w tym:

- współdziałania w ramach inicjatyw międzygminnych,
- angażowania się w kooperacje projektowe,
- wdrażania innowacyjnych form rozwoju, w tym nowych modeli zarządzania,

Analizę działań prorozwojowych i stymulujących przedsiębiorczość, w tym:

- ocenę aktywności inwestycyjnej,
- strategii wspierania lokalnej gospodarki,
- efektywności dotychczasowych narzędzi rozwoju,

Ocenę aktualności dokumentów strategicznych uwzględniającą:

- ich aktualność,
- perspektywy transformacji energetycznej,
- adekwatność prowadzonych diagnoz,

Analizę projektów transformacyjnych, w tym:

- skalę i zakres bieżących projektów,
- stopień ich zgodności z potrzebami regionu,
- szczególną rolę projektów OZE oraz przedsięwzięć finansowanych z FST,
- bariery realizacyjne (np. braki kadrowe, trudności proceduralne, brak wkładu własnego).

ZASTOSOWANE METODY BADAWCZE

Ze względu na złożony i wieloaspektowy charakter analizowanych zagadnień zastosowano triangulację metod badawczych, łączącą dane pochodzące z kilku komplementarnych źródeł:

Analizy danych zastanych, w tym:

- oficjalnych stron internetowych jednostek samorządowych,
- publikacji i komunikatów dotyczących projektów inwestycyjnych,
- obowiązujących dokumentów strategicznych i planistycznych,
- danych statystycznych udostępnianych przez statystykę publiczną,
- informacji o realizowanych i planowanych projektach transformacyjnych.

Wywiady fokusowe, które umożliwiły bardziej pogłębione poznanie:

- sposobu organizacji pracy urzędów,
- procedur związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych,
- oceny kompetencji kadry administracyjnej,
- barier i szans związanych z transformacją energetyczną.

Wizyty konsultacyjne w gminach, umożliwiające zebranie szczegółowych informacji dotyczących:

- realizowanych inwestycji,
- projektów energetycznych i transformacyjnych,
- funkcjonujących lokalnie mechanizmów współpracy.

Prezentacja wyników dla badanych gmin została przeprowadzona w sposób zanonimizowany, uniemożliwiający ich identyfikację. Opis koncentruje się wyłącznie na zróżnicowanych doświadczeniach, barierach i postawach.

2.2 Stopień zaawansowania procesów transformacji energetycznej w gminach obszaru transformacji

DOTYCHCZASOWE WYKORZYSTANIE ŚRODKÓW Z FUNDUSZU SPRAWIEDLIWEJ TRANSFORMACJI NA CELE TRANSFORMACJI

Gminy Obszaru transformacji charakteryzuje duże zróżnicowanie w zakresie korzystania z Funduszu Sprawiedliwej Transformacji. Część z nich aktywnie angażuje się w projekty związane z transformacją energetyczną i inwestycjami w odnawialne źródła energii, inne natomiast napotykają na bariery organizacyjne lub nie znajdują w FST adekwatnych instrumentów do swoich potrzeb rozwojowych.

Można w tej grupie wyróżnić:

1. Jednostki aktywnie korzystające z FST i realizujące projekty energetyczne (3 gminy)

Grupa najbardziej aktywnych samorządów regularnie wdraża projekty powiązane z instalacjami OZE zarówno w budynkach użyteczności publicznej, jak i z myślą o mieszkańcach. W niektórych przypadkach działania te są częścią szerszych inicjatyw obejmujących współpracę między jednostkami samorządu. Jednostki te cechuje wysoki poziom przygotowania administracyjnego oraz doświadczenie w realizacji projektów finansowanych zewnętrznie.

2. Jednostka o wysokiej aktywności inwestycyjnej, ale korzystająca głównie z innych źródeł finansowania (1 gmina)

Wśród analizowanych podmiotów znajduje się również samorząd, który szeroko inwestuje w infrastrukturę, energetykę, lokalną przedsiębiorczość i edukację, lecz realizuje te działania przede wszystkim w oparciu o inne programy krajowe i europejskie. Choć nie jest to główny beneficjent FST, jednostka ta posiada solidne zaplecze inwestycyjne i doświadczenie pozwalające jej dynamicznie rozwijać się na różnych polach.

3. Jednostki, które aplikowały do FST, lecz nie uzyskały wsparcia (2 gminy)

Dwie spośród badanych jednostek podejmowały próby pozyskania środków z FST, jednak ich projekty nie zostały wybrane do dofinansowania. Mimo to obydwie wykazują aktywność grantową w ramach innych źródeł finansowania, co świadczy o gotowości do realizacji inwestycji oraz poszukiwaniu alternatywnych możliwości zdobywania środków.

4. Jednostki, które nie skorzystały z FST z powodu niedopasowania instrumentów (2 gminy)

Część samorządów świadomie nie korzystała z FST, wskazując na brak zgodności oferowanych form wsparcia z ich aktualnymi potrzebami lub kierunkami rozwoju. Niektóre z nich realizują już projekty z zakresu OZE w ramach innych dużych programów, co ogranicza postrzegane możliwości uczestnictwa w FST. W innych przypadkach odpowiedzialność za pozyskiwanie środków jest rozproszona pomiędzy różne jednostki organizacyjne, co również wpływa na ograniczenie bezpośredniego zaangażowania w FST.

5. Jednostki borykające się z barierami kadrowymi lub finansowymi (2 gminy)

Kilka jednostek nie przystąpiło do korzystania z funduszu z przyczyn wewnętrznych. W jednym przypadku za główną barierę wskazano brak kompetencji urzędniczych związanych z pozyskiwaniem środków zewnętrznych — samorząd planuje z tego powodu korzystanie z usług podmiotów zewnętrznych w obszarze przygotowania projektów. W innym przypadku przyczyną rezygnacji z aplikowania była bardzo niska aktywność grantowa oraz brak możliwości zapewnienia wkładu własnego niezbędnego do realizacji projektów współfinansowanych.

PROBLEMY DIAGNOZOWANE PRZEZ GMINY UTRUDNIAJĄCE SKUTECZNE PRZEPROWADZENIE TRANSFORMACJI

Analiza objęła główne typy problemów technicznych i energetycznych zgłaszanych przez jednostki samorządu Obszaru transformacji oraz lokalne MŚP w kontekście transformacji energetycznej.

1. Problemy związane z przepustowością i przestarzałością sieci energetycznych

Najczęściej wskazywanym problemem są bariery techniczne infrastruktury energetycznej. Wiele jednostek samorządowych zgłasza problemy związane z: niską przepustowością sieci, przestarzałą infrastrukturą elektroenergetyczną, podłączaniem nowych źródeł energii (w tym OZE). Ten problem dotyczy zarówno gmin zurbanizowanych, jak i wiejskich, co wskazuje na systemowy charakter wyzwania.

2. Problemy związane z nieopłacalnością systemu net-billingu dla OZE

Kilka samorządów wskazuje na brak opłacalności inwestycji w odnawialne źródła energii wynikający z obecnego systemu rozliczeń prosumenckich. W ramach tej grupy pojawiają się obserwacje wskazujące na: zniechęcenie mieszkańców oraz inwestorów do instalacji OZE, nieprzewidywalność i niską atrakcyjność zwrotu z inwestycji, bariery wynikające z konstrukcji mechanizmu net-billingu, mniejszą aktywność lokalnych MŚP w obszarze energetyki rozproszonej. Problemy te szczególnie mocno dotyczą gmin, w których instalacje OZE były dotąd istotnym elementem lokalnej transformacji.

3. Problemy wynikające z makroprocesów transformacji energetycznej

W jednej jednostce wskazano na globalne skutki wygaszania przemysłu energetycznego, obejmujące: zależność gospodarczą i społeczną od dużego zakładu energetyczno-wydobywczego, ryzyka zatrudnieniowe oraz konieczność budowy nowego modelu rozwojowego. Jest to najgłębszy poziom problemu, wykraczający poza kwestie techniczne i dotykający strukturalnych fundamentów lokalnej gospodarki.

4. Wzrost kosztów energii, w tym energii ciepłej dla MŚP

Jedna gmina zgłosiła obawę związaną z przewidywanym wzrostem cen energii po wejściu w życie ETS2 w 2027 roku. Problem ten dotyczy głównie przedsiębiorców, szczególnie: firm energochłonnych, MŚP o niskiej zdolności inwestycyjnej, lokalnych zakładów usługowych i wskazuje na rosnącą presję kosztową związaną z polityką klimatyczną UE.

5. Wysokie koszty inwestycji w infrastrukturę energetyczną

Jedna jednostka zwróciła uwagę na koszty modernizacji lub budowy nowej infrastruktury, które stanowią istotną barierę dla podejmowania działań transformacyjnych zarówno przez JST, jak i lokalne firmy.

6. Brak programów wsparcia dla przedsiębiorców

W jednej gminie podkreślono brak: dobrych programów dotacyjnych lub pożyczkowych, instrumentów wspierających modernizację zakładów, narzędzi ułatwiających dostosowanie się do wymogów UE w zakresie energetyki. To wskazuje na barierę instytucjonalną, która spowalnia adaptację energetyczną sektora MŚP.

7. Jednostki deklarujące brak wiedzy o problemach techniczno-energetycznych

Dwie jednostki nie posiadają wiedzy na temat lokalnych problemów energetycznych. Brak diagnozy może wynikać z: niedostatecznej komunikacji z przedsiębiorcami, braku narzędzi analitycznych, niewielkiej skali inwestycji energetycznych na terenie gminy.

KLASTRY ENERGII JAKO SPOSÓB POPRAWY BEZPIECZEŃSTWA ENERGETYCZNEGO NA POZIOMIE LOKALNYM

Analiza zgromadzonych danych dotyczących wiedzy, kompetencji oraz zaangażowania jednostek samorządu terytorialnego w system klastrów energetycznych ujawnia duże zróżnicowanie między badanymi samorządami.

W regionie transformacji energetycznej występują zarówno jednostki posiadające rozwiniętą świadomość w obszarze energetyki rozproszonej, jak i takie, które dopiero zaczynają interesować się tematyką spółdzielczości energetycznej lub nie spełniają wymogów formalnych do uczestnictwa w tego typu inicjatywach.

1. Jednostki na wczesnym etapie rozpoznania tematu (1 gmina)

W jednym z samorządów wiedza o klastrach energetycznych pojawia się przede wszystkim w kontekście udziału w szkoleniach i podnoszenia kompetencji kadr. Temat jest tam dopiero „rozważany”, a przedstawiciele administracji uczą się podstaw funkcjonowania klastrów, nie podejmując jeszcze decyzji o zaangażowaniu instytucjonalnym.

2. Jednostki pozbawione wiedzy i struktur energetycznych (1 gmina)

W jednym przypadku odnotowano deklarowany brak kompetencji w zakresie funkcjonowania klastrów energetycznych (przy jednoczesnym braku spółdzielni energetycznych). Oznacza to niski poziom przygotowania do uczestnictwa w projektach energetyki obywatelskiej czy lokalnych inicjatywach OZE. Jednostki te wymagają wsparcia edukacyjnego oraz działań nastawionych na budowanie świadomości energetycznej.

3. Jednostki niespełniające formalnych warunków (1 gmina)

Jeden z samorządów deklaruje, że nie spełnia formalnych kryteriów umożliwiających wejście do klastra. Może to wynikać z uwarunkowań technicznych, własnościowych lub proceduralnych. Mimo potencjalnego zainteresowania tematem, gmina jest obecnie w praktyce wykluczona z możliwości udziału w klastrach.

4. Jednostki o częściowej lub ograniczonej wiedzy energetycznej (1 gmina)

W jednej z gmin wiedza na temat klastrów jest niepełna, a lokalny operator systemu dystrybucyjnego pełni rolę redystrybutora energii. Choć istnieje świadomość pewnych aspektów funkcjonowania rynku energii, brak jest całościowego przygotowania czy praktycznej orientacji w modelu spółdzielni lub klastra.

5. Jednostki świadome ryzyk i wyzwań organizacyjnych (1 gmina)

W jednej z gmin wiedza na temat spółdzielni i klastrów energetycznych jest rozwinięta, jednak główną barierą w podjęciu działań prowadzących do powstania formalnej struktury pozostają obawy związane z:

- ryzykami partnerstwa,
- potencjalnymi konfliktami organizacyjnymi,
- koniecznością współdziałania z wieloma podmiotami.

Gmina dysponuje odpowiednimi kompetencjami, lecz brak jest finalnej decyzji o zaangażowaniu w struktury klastrowe z uwagi na obawy dotyczące stabilności i przejrzystości współpracy.

6. Jednostki będące członkami klastra, lecz w stanie zawieszenia (1 gmina)

Wśród badanych samorządów znajduje się także taki, który formalnie należy do klastra energetycznego funkcjonującego w regionie. Jednakże prace nad jego dalszym rozwojem zostały zawieszone — m.in. z powodu zmian organizacyjnych, decyzji po okresie wyborczym lub ograniczeń formalnych. Taka sytuacja wskazuje na istniejące, lecz nie w pełni wykorzystane możliwości współpracy energetycznej.

7. Jednostki aktywnie uczestniczące w systemie klastrowym (1 gmina)

Jedna z jednostek deklaruje pełną gotowość oraz funkcjonowanie w ramach klastra energetycznego. Wykazuje wiedzę, kompetencje i praktyczne doświadczenie związane z energetyką prosumencką i lokalną.

8. Jednostki tworzące własne inicjatywy klastrowe (1 gmina)

W jednym przypadku wskazano, że samorząd posiada wiedzę oraz jest w trakcie przygotowania uchwały dotyczącej powołania własnego klastra. Oznacza to wysoki poziom proaktywności oraz chęć budowania niezależnego, lokalnego systemu energetycznego opartego na współpracy z partnerami zewnętrznymi i wewnętrznymi.

9. Jednostki o niejasnym statusie kompetencyjnym (1 gmina)

W jednym przypadku brak było jednoznacznych informacji dotyczących kompetencji lub zaangażowania w klastry energetyczne. Może to wynikać z braku danych, niedostatecznej komunikacji lub bardzo niskiej aktywności w omawianym obszarze.

Obraz wyłaniający się z badania w zakresie funkcjonowania klastrów energetycznych wskazuje na potrzebę:

- intensyfikacji działań edukacyjnych,
- wsparcia formalno-organizacyjnego,
- standaryzacji procesów,
- budowania trwałych struktur współpracy energetycznej na poziomie regionalnym.

2.3 Diagnoza potencjału i gotowości gmin Obszaru transformacji do przyciągania inwestycji gospodarczych i wspierania przedsiębiorczości

WSPARCIE INFORMACYJNE I INWESTYCYJNE DLA PRZEDSIĘBIORCÓW

Analiza objęła 4 obszary:

- (1) ogólną charakterystykę wsparcia przedsiębiorców,
- (2) posiadanie komórki współpracy z biznesem,
- (3) dostępność usług i zaplecza dla przedsiębiorców,
- (4) podejmowanie własnych działań i współpracy JST z firmami.

1. Ogólna charakterystyka wsparcia przedsiębiorców

Analizowane jednostki prezentują bardzo zróżnicowany poziom zaangażowania we wspieranie lokalnych przedsiębiorstw — od zaawansowanych, wielowymiarowych działań po brak inicjatyw.

Zaawansowane, wielowymiarowe wsparcie informacyjne i inwestycyjne (1 gmina)

Jedna gmina prowadzi szerokie działania, obejmujące inicjowanie wydarzeń gospodarczych, wsparcie informacyjne, działania inwestycyjne i kooperacyjne, rozwinięte kontakty z instytucjami otoczenia biznesu. To najbardziej dojrzały model wsparcia MŚP w całej grupie gmin.

Wysoka aktywność JST i dobra komunikacja (1 gmina)

Jedna jednostka charakteryzuje się aktywną komunikacją, spójną polityką informacyjną i stałym dialogiem z przedsiębiorcami, choć zakres narzędzi wsparcia jest umiarkowany.

Nowe, rozwijające się działania i kooperacje (wczesna faza organizacji) (1 gmina)

Jedna z gmin od niedawna rozwija inicjatywy na rzecz przedsiębiorców, buduje partnerstwa i zaczyna tworzyć projekty gospodarcze.

Brak dotychczasowych działań, ale deklarowana wola rozpoczęcia dialogu (1 gmina)

Jednostka ta nie miała wcześniej żadnych form współpracy z biznesem, lecz deklaruje gotowość do rozpoczęcia budowania relacji.

Podstawowe wsparcie administracyjne i informacyjne (5 gmin)

W połowie gmin wsparcie dla przedsiębiorców ogranicza się do udzielania ogólnych informacji, standardowej komunikacji urzędowej, niewielkiego zakresu działań bez komponentu rozwojowego. W jednym przypadku uzupełnieniem jest wyodrębniona fundacja, która przejęła część zadań.

Wsparcie historyczne, w przeszłości istniały struktury konsultacyjne (1 gmina)

Gmina wcześniej posiadała organ dialogu (radę społeczną), jednak obecnie działa on w ograniczonym zakresie, z próbą reaktywacji dla bardziej aktywnego działania w przyszłości.

2. Posiadanie komórki lub zespołu do współpracy z przedsiębiorcami

Bardzo rozwinięte struktury współpracy z przedsiębiorcami (1 gmina)

W tej jednostce realizowana jest współpraca z instytucjami rozwojowymi poprzez własne jednostki otoczenia biznesu. Ponadto wyodrębnione jest stanowisko inspektora ds. rozwoju, a jego działania wspiera wyspecjalizowany pracownik. To najbardziej profesjonalny model wsparcia przedsiębiorczości w regionie.

Zespół lub stanowisko dedykowane współpracy z biznesem (1 gmina)

Gmina posiada formalny zespół ds. rozwoju, pełniący funkcje operacyjne i wspierający przedsiębiorców.

Podstawowa obsługa lub częściowe wsparcie formalne (1 gmina)

Jednostka oferuje ograniczoną pomoc, np. asystę w pisaniu wniosków, jednak nie prowadzi stałej obsługi przedsiębiorców.

Brak komórki współpracy — tylko informacja podstawowa (6 gmin)

W większości JST nie funkcjonują dedykowane działy biznesowe. Współpraca odbywa się jedynie na poziomie komunikacji urzędowej, doraźnego wsparcia lub outsourcingu działań wspierających do fundacji.

3. Usługi, zaplecze i punkty wsparcia dla przedsiębiorców

Bardzo rozwinięte zaplecze — usługi doradcze, inkubacyjne, baza firm (1 gmina)

Jednostka oferuje bazę przedsiębiorstw, doradztwo, usługi agencyjne, elementy inkubacji i wsparcie informacyjne. To najbardziej kompletna oferta w regionie.

Rozbudowane usługi we współpracy z IOB i administracją (1 gmina)

Zakres oferowanych usług obejmuje specjalistyczne punkty obsługi, współpracę międzyinstytucjonalną oraz usługi okołobiznesowe.

Podstawowe biuro obsługi mieszkańca i przedsiębiorcy (1 gmina)

Gmina zapewnia podstawową obsługę przedsiębiorców. W planach gminy jest rozwój działań wspierających przedsiębiorczość.

Tylko usługi informacyjne / komunikacja z przedsiębiorcami (5 gmin)

W połowie gmin Obszaru transformacji dostępne jest jedynie wsparcie informacyjne, publikowanie ogłoszeń i planów oraz bieżąca, doraźna komunikacja.

Brak usług i punktów wsparcia (1 gmina)

Jedna gmina nie prowadzi żadnych usług dla przedsiębiorców ani nie posiada zaplecza instytucjonalnego.

Outsourcing wsparcia biznesu do fundacji gminnej (1 gmina)

Wsparcie przedsiębiorców oferowane jest za pośrednictwem gminnej fundacji wsparcia rozwoju lokalnego.

4. Własne działania JST i współpraca z przedsiębiorcami

Bardzo aktywna, wielowymiarowa współpraca z firmami (2 gminy)

W ramach współpracy z przedsiębiorcami realizowane są wydarzenia gospodarcze i różnorodne inicjatywy rozwojowe oraz prowadzone działania komunikacyjne,

Aktywne działania organiczne, dobrze rozwinięta komunikacja (1 gmina)

Gmina systematycznie prowadzi działania informacyjne i buduje sieci współpracy.

Sporadyczne lub nieskoordynowane działania (3 gminy)

Działania związane ze współpracą z przedsiębiorcami lokalnymi występują, ale nie mają charakteru planowego ani strategicznego.

Brak działań — tylko podstawowa komunikacja (3 gminy)

Są to gminy, które nie podejmują szerszej współpracy z przedsiębiorcami poza rutynową komunikacją.

Działania prowadzone za pośrednictwem fundacji gminnej (1 gmina)

Wsparcie przedsiębiorców jest delegowane do zewnętrznego podmiotu.

4. Własne działania JST i współpraca z przedsiębiorcami

Bardzo aktywna, wielowymiarowa współpraca z firmami (2 gminy)

W ramach współpracy z przedsiębiorcami realizowane są wydarzenia gospodarcze i różnorodne inicjatywy rozwojowe oraz prowadzone działania komunikacyjne,

Aktywne działania organiczne, dobrze rozwinięta komunikacja (1 gmina)

Gmina systematycznie prowadzi działania informacyjne i buduje sieci współpracy.

Sporadyczne lub nieskoordynowane działania (3 gminy)

Działania związane ze współpracą z przedsiębiorcami lokalnymi występują, ale nie mają charakteru planowego ani strategicznego.

Brak działań — tylko podstawowa komunikacja (3 gminy)

Są to gminy, które nie podejmują szerszej współpracy z przedsiębiorcami poza rutynową komunikacją.

Działania prowadzone za pośrednictwem fundacji gminnej (1 gmina)

Wsparcie przedsiębiorców jest delegowane do zewnętrznego podmiotu.

PRZYGOTOWANIE TERENÓW INWESTYCYJNYCH I ICH PROMOCJA

Analiza objęła dwa obszary:

- (1) dostępność terenów inwestycyjnych
- (2) funkcjonowanie systemów promocji inwestorskiej w badanych jednostkach samorządowych.

1. Dostępność terenów inwestycyjnych

Analiza wykazała znaczne zróżnicowanie między jednostkami pod względem wielkości, jakości i stopnia przygotowania terenów przeznaczonych pod inwestycje. Można wyróżnić kilka typowych modeli w tym zakresie.

Gminy dysponujące rozbudowanymi lub rozwijanymi strefami inwestycyjnymi

W jednej z badanych gmin funkcjonują trzy strefy inwestycyjne będące aktualnie w rozbudowie. Tereny te są objęte procesami przygotowawczymi, co wskazuje na konsekwentne działania ukierunkowane na zwiększenie atrakcyjności inwestycyjnej.

Gminy posiadające tereny niewielkie i rozproszone

Kolejna gmina deklaruje, że ma relatywnie małe i rozproszone działki inwestycyjne, co ogranicza możliwości lokowania większych przedsięwzięć, choć pozwala obsługiwać mniejsze projekty gospodarcze.

Brak dostępnych gruntów, ale trwają prace nad dużą strefą

W jednej z gmin obecnie brakuje dostępnych terenów należących do samorządu, lecz trwa procedura uchwalania znacznie większej strefy inwestycyjnej. Jednocześnie jednostka dysponuje niewielkimi zasobami lokalowymi, które są przeznaczone głównie dla sektora MŚP.

Obszary silnie uprzemysłowione, wielostrefowe

Jedna z jednostek znajduje się w wyjątkowo korzystnej sytuacji dzięki funkcjonowaniu dużego okręgu przemysłowego, obejmującego cztery w pełni uzbrojone strefy inwestycyjne. Zaplecze to należy do najbardziej zaawansowanych w całym obszarze badania.

Tereny do zagospodarowania – nieuzbrojone, w fazie rozważań

W jednej gminie wskazano, że rozważane są dwie potencjalne strefy, obecnie nieuzbrojone i pozostające na wczesnym etapie analiz strategicznych.

Nieliczne tereny wymagające pełnego uzbrojenia

W kolejnej jednostce istnieją jedynie nieliczne, całkowicie nieuzbrojone działki, a brak środków finansowych stanowi podstawową barierę. Jednocześnie zakłada się, że pojawienie się dużego inwestora mogłoby uruchomić mechanizmy współpracy i umożliwić szybką adaptację terenu.

Brak terenów – ograniczenie do podstawowej komunikacji

Jedna z gmin nie posiada żadnych wydzielonych obszarów inwestycyjnych, a jej aktywność sprowadza się do podstawowej komunikacji informacyjnej, bez działań związanych z ofertowaniem konkretnych działek.

Tereny własne uzbrojone, lecz bez kluczowych informacji na ich temat

W jednej jednostce tereny inwestycyjne co prawda istnieją i są w pełni uzbrojone, lecz brakuje podstawowych danych o ich powierzchni, co ogranicza realną możliwość ich komercjalizacji.

Niewielkie tereny oraz plany ich poszerzania

W kolejnej gminie dostępne są niewielkie grunty, a lokalne władze planują pozyskanie nowych działek, aby zwiększyć potencjał inwestycyjny.

Tereny blokowane przez opór społeczny

Jedna jednostka posiada możliwości terytorialne, lecz opór społeczny wobec sprzedaży i powiększania obszarów inwestycyjnych stanowi realną barierę uniemożliwiającą rozwój oferty.

2. Systemy promocji inwestorskiej i narzędzia obsługi inwestora

Podobnie jak w przypadku terenów inwestycyjnych, również w obszarze promocji i systemów zachęcania inwestorów obserwuje się szerokie zróżnicowanie podejść – od rozbudowanych mechanizmów, przez działania podstawowe, aż po ich całkowity brak.

Wieloletnia współpraca z instytucjami regionalnymi

Jedna gmina współpracuje z instytucjami otoczenia biznesu na poziomie wojewódzkim. Działania te są oparte na wieloletnich relacjach i komunikacji.

Rozbudowane narzędzia informacyjne i dedykowana strona

Kolejna jednostka dysponuje dedykowaną stroną internetową prezentującą informacje dla potencjalnych inwestorów oraz korzysta z narzędzi informacyjnych dostarczanych przez regionalne instytucje otoczenia biznesu. System ten można określić jako dobrze zorganizowany.

Brak zorganizowanych działań – aktywność sporadyczna

W jednej gminie systemy promocji nie funkcjonują. Kontakty zewnętrzne z partnerami gospodarczymi występują sporadycznie i nie mają charakteru strategicznego.

Wielokanałowe i zróżnicowane programy

Jedna jednostka korzysta z kilku kanałów informacyjnych, agencji oraz programów promocyjnych. Działania są różnorodne, co zwiększa jej atrakcyjność dla inwestorów.

Tereny blokowane przez opór społeczny

Jedna jednostka posiada możliwości terytorialne, lecz opór społeczny wobec sprzedaży i powiększania obszarów inwestycyjnych stanowi realną barierę uniemożliwiającą rozwój oferty.

Systemy promocji w fazie załączkowej

W jednej z gmin działania inwestorskie są dopiero na wczesnym etapie rozwoju, a funkcjonujące narzędzia mają charakter konceptualny.

Brak potrzeby – brak systemu

Jedna jednostka deklaruje, że nie dostrzega potrzeby rozwijania programów promocji inwestorskiej i z tego powodu ich nie prowadzi.

Podstawowa komunikacja bez programów

Jedna gmina ogranicza działania jedynie do publikacji podstawowych informacji, bez tworzenia programów czy współpracy z instytucjami wsparcia.

Informacje bazowe, brak współpracy z instytucjami

W jednej jednostce działa wyłącznie gminna strona internetowa oraz ogólna komunikacja, ale brak jest jakiegokolwiek współpracy z regionalnymi instytucjami otoczenia biznesu.

Podstawowa współpraca z instytucjami otoczenia biznesu

Jedna gmina prowadzi podstawowy poziom współpracy z regionalnymi instytucjami wspierającymi przedsiębiorczość.

Promocja za pośrednictwem lokalnej fundacji

W ostatniej jednostce działania inwestorskie realizowane są za pośrednictwem lokalnej fundacji rozwoju, która przejęła rolę operatora informacji i promocji gospodarczej.

Analiza wskazuje na bardzo duże zróżnicowanie między gminami zarówno w zakresie dostępności terenów inwestycyjnych, jak i poziomu profesjonalizacji obsługi inwestora.

Jednostki o najbardziej rozwiniętym potencjale inwestycyjnym jednocześnie prowadzą najbardziej rozbudowane działania promocyjne. Gminy z niewielkimi zasobami gruntów częściej wykazują niski poziom aktywności promocyjnej, choć są też wyjątki wynikające z lokalnych inicjatyw.

W kilku przypadkach rozwój oferty inwestycyjnej jest blokowany przez bariery społeczne lub budżetowe. Część jednostek przygotowuje się dopiero do budowy systemów skierowanych do inwestorów, co może pozytywnie wpłynąć na ich przyszłą atrakcyjność.

2.4 Diagnoza potencjału i świadomości gmin Obszaru transformacji do wsparcia rozwoju i retencji kapitału ludzkiego

WIEDZA NA TEMAT POTRZEB I ZASOBÓW KOMPETENCYJNYCH LOKALNYCH PRZEDSIĘBIORCÓW

Gminy Obszaru transformacji charakteryzują się zróżnicowanym poziomem wiedzy na temat potrzeb kompetencyjnych lokalnych przedsiębiorców. Dla ich rozpoznania stosują różne narzędzia diagnostyczne. Brakuje skoordynowanego, obszarowego modelu diagnoz kompetencji przedsiębiorców. Ponadto, w zróżnicowanym zakresie współpracują w tym celu z instytucjami otoczenia biznesu i rynku pracy. Można w tej grupie wyróżnić następujące typy jednostek:

1. Jednostki nie prowadzące diagnozy potrzeb i zasobów kompetencyjnych (4 gminy)

Znaczna część gmin nie prowadzi żadnych działań diagnostycznych w obszarze kompetencji lokalnych przedsiębiorców. Oznacza to brak systematycznej analizy potrzeb kompetencyjnych przedsiębiorców i uniemożliwia prowadzenie odpowiednich, dopasowanych do ich rzeczywistych potrzeb działań na lokalnym rynku pracy.

2. Jednostki posiadające częściową wiedzę, opartą na zewnętrznych instytucjach wsparcia (2 gminy)

W dwóch jednostkach samorządowych poziom wiedzy na temat potrzeb kompetencyjnych lokalnych przedsiębiorców jest ogólny lub pobieżny, a lokalne władze wskazują regionalną instytucję wspierającą przedsiębiorczość jako główne źródło wiedzy i kompetencji. Brakuje tam własnych systemowych diagnoz, a funkcja analityczna jest w dużej mierze delegowana na podmioty zewnętrzne.

3. Jednostki o najwyższym poziomie rozpoznania potrzeb kompetencyjnych (1 gmina)

Jedna z gmin wyróżnia się znacząco, bowiem prowadzi zinstytucjonalizowany, regularny i świadomie zaplanowany proces diagnozowania sytuacji kompetencyjnej lokalnych przedsiębiorstw (m.in. w oparciu o analizę danych powiatowych i współpracę z powiatowym urzędem pracy (PUP)). Wdrożony przez tę gminę system monitoringu potrzeb kompetencyjnych może stanowić model referencyjny dla pozostałych samorządów.

4. Jednostki prowadzące monitorowanie lub projekty wspierające identyfikację kompetencji (1 gmina)

W jednej jednostce samorządowej prowadzony jest monitoring danych oraz realizowany jest projekt społeczno-zawodowy (program aktywizacyjny prowadzony przez jednostkę pomocy społecznej), który zwiększa świadomość lokalnych potrzeb kompetencyjnych.

5. Jednostki odwołujące się do zaradności przedsiębiorców i samodzielnego prowadzenia przez nich diagnozy potrzeb kompetencyjnych (1 gmina)

Jedna gmina nie prowadzi diagnozy, ale wskazuje, że lokalne firmy same potrafią rozpoznawać i zaspokajać swoje potrzeby kompetencyjne. W ten sposób całkowita odpowiedzialność za te działania jest przeniesiona na sektor prywatny, bez wsparcia ze strony samorządu.

6. Jednostki odsyłające przedsiębiorców do powiatowych urzędów pracy (1 gmina)

W jednej gminie brak diagnozy łączony jest z przekierowywaniem przedsiębiorców do powiatowych urzędów pracy jako instytucji właściwych do rozpoznawania potrzeb rynku pracy. Oznacza to delegowanie kompetencji analitycznych poza struktury gminne.

WIEDZA NA TEMAT POTRZEB KOMPETENCYJNYCH MIESZKAŃCÓW

Przeprowadzona analiza wskazuje na zróżnicowany sposób identyfikowania przez gminy Obszaru transformacji potrzeb kompetencyjnych swoich mieszkańców. Widoczne są znaczące dysproporcje między samorządami zarówno pod względem posiadanych zasobów, jak i doświadczeń w prowadzeniu diagnoz społecznych. W badanej grupie można wyróżnić następujące typy jednostek:

1. Jednostki bez kompetencji lub zasobów do prowadzenia diagnozy (2 gminy)

Kilka samorządów wskazuje wprost na brak zdolności do przeprowadzenia diagnostyki kompetencyjnej mieszkańców. Najczęściej wynika to z ograniczeń kadrowych, braku dedykowanych narzędzi lub niewystarczającego doświadczenia w realizacji badań społecznych. W niektórych przypadkach jednostki te nie podejmowały wcześniej żadnych działań w tym obszarze.

2. Jednostki prowadzące szczytkowe lub niewystarczające badania (2 gminy)

Część gmin podejmowała działania diagnostyczne, jednak ich zakres był ograniczony. Przykłady obejmują niewielkie badania ankietowe, które – ze względu na małą próbę lub zbyt ogólny charakter pytań – nie dostarczyły danych pozwalających na przypisanie wyników do konkretnych grup zawodowych. W takich przypadkach diagnozy są traktowane jako niewystarczające i nieprzydatne do budowania strategii rozwoju kompetencji.

3. Jednostki z częściową aktywnością, lecz bez pełnej diagnozy (2 gminy)

Niektóre samorządy wprowadziły nie dysponują pełną diagnozą, ale podejmowały działania o charakterze aktywizacyjnym. Zdarzało się jednak, że zainteresowanie mieszkańców było minimalne, co uniemożliwiło wyciągnięcie wiarygodnych wniosków. W tej grupie deklarowana jest chęć pogłębienia tematu w przyszłości, lecz brak jest konkretnych narzędzi i procedur.

4. Jednostki prowadzące diagnozę opartą na danych systemowych (1 gmina)

Jedna z gmin w sposób zaawansowany monitoruje wskaźniki powiązane ze strukturą bezrobocia i prowadzi pogłębioną analizę lokalnego rynku pracy. Diagnostyka ta jest oparta na danych ilościowych, monitoringu wskaźników oraz współpracy z instytucjami rynku pracy, co pozwala na tworzenie precyzyjnych wniosków dotyczących kompetencji mieszkańców.

5. Jednostki dysponujące częściową diagnozą dla wybranych grup (1 gmina)

W jednym przypadku diagnoza kompetencyjna została przeprowadzona wśród młodzieży, uzupełniona analizą SWOT. Choć nie obejmuje ona całej populacji mieszkańców, stanowi element przygotowań do szerszych działań planistycznych i może być podstawą dalszego rozwoju lokalnych polityk edukacyjno-zawodowych.

6. Jednostki bez diagnozy, ale ze wskazaniem luk informacyjnych (2 gminy)

W zestawieniu pojawiają się także samorządy, które nie posiadają diagnozy, ale jednocześnie identyfikują konkretne braki informacyjne, np. niewystarczające dane dotyczące powiązań lokalnego rynku pracy z dużymi pracodawcami lub strukturą zatrudnienia. Sytuacja ta wskazuje na świadomość problemu, przy jednoczesnym braku wdrożonych narzędzi analitycznych.

DIAGNOZA GRUP SZCZEGÓLNIE ZAGROŻONYCH NA RYNKU PRACY

Analiza danych pokazuje znaczne zróżnicowanie pomiędzy jednostkami samorządowymi w zakresie posiadania wiedzy o grupach szczególnie narażonych na skutki transformacji gospodarczej. Część samorządów prowadzi obserwacje i identyfikuje zagrożone grupy, inne natomiast nie dysponują żadnymi informacjami lub deklarują brak zasobów do przeprowadzenia diagnozy.

1. Jednostki dysponujące konkretną identyfikacją grup zagrożonych (6 gmin)

W tej grupie samorządy potrafią jednoznacznie wskazać osoby lub środowiska szczególnie narażone na destabilizację zawodową. Wymienia się wśród nich pracowników sektora górniczego i działalności powiązanych, osoby w wieku przedemerytalnym, młodzież oraz pracowników kompleksu energetyczno-wydobywczego w wieku 45+.

2. Jednostki deklarujące brak informacji z powodu braku zasobów diagnostycznych, pomimo świadomości wagi problemu (1 gmina)

W jednej jednostce podkreślono, że brak wiedzy wynika nie z braku potrzeby, ale z braku odpowiednich kadr i kompetencji analitycznych w urzędzie. Samorząd nie prowadzi diagnozy, mimo świadomości jej znaczenia.

3. Jednostki deklarujące całkowity brak informacji o grupach zagrożonych (3 gminy)

W kilku jednostkach nie gromadzone są żadne dane dotyczące osób zagrożonych zawodowo ani nie są podejmowane działania prewencyjne. Brak informacji wynika albo z braku narzędzi, albo z niepostrzegania tego tematu jako priorytetowego, co w drugim przypadku może wskazywać na niską świadomość wyzwań transformacyjnych lub ograniczone znaczenie procesów transformacji dla lokalnego rynku pracy.

ROZPOZNANIE RYZYKA ODPLYWU MŁODZIEŻY Z REGIONU

Dane pozyskane w ramach badania pokazują, że zdecydowana większość badanych jednostek samorządowych nie posiada żadnych diagnoz dotyczących preferencji dydaktycznych i planów zawodowych młodzieży. Tylko nieliczne prowadzą działania cząstkowe, a jedynie jedna jednostka dysponuje pełniejszą diagnozą włączoną do lokalnych dokumentów strategicznych.

Poniżej przedstawiono szczegółowy opis kategorii wraz z liczbą jednostek.

1. Jednostki nieposiadające diagnozy (brak działań w zakresie rozpoznania preferencji młodzieży) (6 gmin)

Największą grupę stanowią samorządy, które nie prowadzą żadnych badań dotyczących ścieżek edukacyjnych, zawodowych ani preferencji szkolnych młodzieży w wieku 14+. Nie tworzą też narzędzi diagnostycznych, nie współpracują w tym zakresie z instytucjami zewnętrznymi i nie mają w planach takich działań. Ta kategoria obejmuje większość analizowanych jednostek, co wskazuje na lukę informacyjną w polityce edukacyjno-zawodowej.

2. Jednostki sygnalizujące trendy bez prowadzenia diagnozy (1 gmina)

W jednej jednostce procedury diagnostyczne nie istnieją, jednak władze lokalne posiadają ogólne rozeznanie sytuacji, wskazując m.in. na: trendy wyjazdowe młodzieży, postrzeganą nieatrakcyjność miasta regionalnego jako miejsca nauki i rozwoju.

3. Jednostki rozważające przeprowadzenie diagnozy (1 gmina)

W jednej gminie nie przeprowadzono jeszcze diagnozy, ale trwają prace koncepcyjne związane ze strategicznym planowaniem rozwoju, które obejmują zamiar wykonania takiego badania. To przykład jednostki, która świadomie dostrzega potrzebę zebrania danych i planuje działanie w tym kierunku.

4. Jednostki realizujące częściowe działania diagnostyczne (1 gmina)

Jedna gmina prowadzi cząstkowe rozpoznanie sytuacji, głównie poprzez: okresowe ankiety przeprowadzane w szkołach, programy doradztwa zawodowego. Diagnozy te mają charakter fragmentaryczny, nie obejmują całej populacji młodzieży i nie tworzą pełnej bazy wiedzy, lecz są regularnym źródłem informacji o uczniach i ich planach zawodowych.

5. Jednostki posiadające diagnozę wpisaną do dokumentów strategicznych (1 gmina)

Jedna jednostka dysponuje diagnozą dotyczącą preferencji młodzieży, która została uwzględniona w strategii rozwoju obowiązującej w latach 2016–2025. Podkreśla się jednak kwestię potrzeby jej aktualności. To jedyny przypadek pełniejszej, formalnie przeprowadzonej diagnozy.

2.5 Dokumenty strategiczne wspierające procesy modernizacyjne i rozwojowe w gminach Obszaru transformacji

Analiza objęła trzy obszary:

- (1) posiadanie formalnej Strategii Rozwoju,
- (2) posiadanie dodatkowych dokumentów prorozwojowych,
- (3) zakres uwzględnienia przedsiębiorczości i transformacji w dokumentach strategicznych.

1. Posiadanie formalnej Strategii Rozwoju

Wśród analizowanych jednostek zdecydowana większość posiada formalną Strategię Rozwoju, choć ich jakość, aktualność oraz zakres uwzględnienia procesów transformacyjnych znacząco się różnią.

Jednostki posiadające aktualną lub średniookresową strategię (do 2030–2035) (7 gmin)

Te samorządy dysponują dokumentami strategicznymi obejmującymi horyzont do 2030 roku lub aktualnie trwają prace nad ich aktualizacją. W większości przypadków dokumenty te stanowią podstawę planowania lokalnego rozwoju.

Jednostki posiadające strategie nieaktualne lub nieprzystające do obecnych realiów (1 gmina)

W jednym przypadku strategia obowiązuje formalnie, lecz obejmuje lata 2016–2025 i nie uwzględnia dynamicznych zmian związanych z transformacją energetyczną i zmianami społeczno-gospodarczymi.

Jednostki nieposiadające Strategii Rozwoju (2 gminy)

W dwóch samorządach nie występuje żaden dokument formalny o charakterze strategicznym.

2. Posiadanie dodatkowych dokumentów prorozwojowych

Drugim aspektem analizy było posiadanie różnorodnych dokumentów uzupełniających, takich jak plany gospodarki niskoemisyjnej, programy ochrony środowiska, studia uwarunkowań, lokalne strategie terytorialne czy plany energetyczne.

Jednostki posiadające dodatkowe dokumenty prorozwojowe (4 gminy)

W tych samorządach występują dokumenty wspierające planowanie infrastrukturalne, przestrzenne lub energetyczne, np.: plany gospodarki niskoemisyjnej, dokumenty energetyczne dotyczące ciepła i gazu, programy rewitalizacji, dokumenty zintegrowanych strategii terytorialnych.

Jednostki nieposiadające dodatkowych dokumentów prorozwojowych (5 gmin)

W połowie analizowanych przypadków nie istnieją żadne dokumenty uzupełniające strategię lub samorząd nie dysponuje dokumentacją strategiczną dotyczącą rozwoju gospodarczego, środowiskowego czy energetycznego.

Brak danych (1 gmina)

W jednym przypadku brak jest informacji pozwalających ustalić, czy jednostka posiada jakiegokolwiek dokumenty prorozwojowe.

3. Uwzględnianie przedsiębiorczości i transformacji w dokumentach strategicznych

Ostatni obszar objął ocenę, czy dokumenty planistyczne biorą pod uwagę rozwój przedsiębiorczości oraz działania związane z transformacją regionu.

Dokumenty wyraźnie uwzględniają przedsiębiorczość lub transformację (4 gminy)

W tych jednostkach dokumenty strategiczne zawierają m.in.: cele wzmacniania lokalnej przedsiębiorczości, zaplanowane działania wspierające konkurencyjność gospodarczą, informacje o transformacji i procesach związanych z energetyką, delegowane działania realizowane przez instytucje lokalne. Grupa ta charakteryzuje się największym stopniem świadomości i przygotowania do procesu transformacji w wymiarze gospodarczym.

Dokumenty zawierają fragmentaryczne, niesystemowe informacje (1 gmina)

W jednym przypadku dokumenty zawierają nieliczne odniesienia do przedsiębiorczości, natomiast obszerne sekcje dotyczą energetyki i OZE.

Dokumenty nie zawierają ukierunkowanych działań lub dane są niejasne (3 gminy)

W trzech przypadkach brak jest wskazań dotyczących przedsiębiorczości lub trudno ocenić, czy dokumenty obejmują takie kwestie.

Brak danych (2 gminy)

Dla dwóch gmin nie ma wystarczających informacji, aby ocenić zakres uwzględnienia przedsiębiorczości i transformacji w ich dokumentach rozwojowych.

3. Wnioski z analizy jako podstawa do stworzenia modelu współpracy i rozwoju projektów w przyszłości

Analiza przedstawiona w tym opracowaniu oraz innych opracowaniach diagnostycznych i analitycznych dotyczących Obszaru transformacji, w tym powstałych w ramach projektu Bełchatów 5.0, wskazuje na potrzebę oparcia przyszłego modelu współpracy gmin tworzących ten Obszar na następujących filarach:

1. Zarządzanie i koordynacja

Stała struktura koordynacyjna, wspólne planowanie, zintegrowany system danych.

2. Wspólny rynek pracy i edukacja

Regionalne centra kompetencji, programy aktywizacyjne, projekty przekwalifikowania.

3. Gospodarka i inwestycje

Wspólna oferta inwestycyjna, partnerstwa publiczno-prywatne, klastry branżowe.

4. Mobilność i infrastruktura

Zintegrowana mobilność, rozwój infrastruktury społecznej.

5. Społeczna i obywatelska odporność

Programy aktywizacji kobiet i młodzieży, wsparcie NGO, przestrzenie społeczne.

Wnioski dla przyszłego modelu współpracy gmin Obszaru transformacji są następujące:

3.1 Konieczność wzmocnienia koordynacji międzygminnej jako fundament transformacji

Zarówno diagnoza społeczno-ekonomiczna gmin, jak i analiza ich gotowości rozwojowej wskazują na niewystarczającą koordynację działań, co prowadzi do rozproszenia inicjatyw, duplikowania projektów i trudności w pozyskiwaniu środków.

Obraz jaki wyłania się z przeprowadzonej analizy wskazuje na:

- brak wspólnego systemu monitorowania transformacji,
- brak stałych mechanizmów dialogu między gminami,
- niskie wykorzystanie komplementarności ich potencjałów rozwojowych.

Wniosek: model współpracy musi być oparty na stałych, sformalizowanych strukturach współdziałania, np. wspólnej Radzie Transformacji lub zespołach tematycznych (energia, inwestycje, edukacja, mobilność).

3.2 Silne zróżnicowanie potencjałów finansowych i gospodarczych wymaga bilansowania zasobów

Gminy różnią się radykalnie pod względem dochodów per capita i wydolności budżetowej, stopnia dywersyfikacji gospodarczej, liczby podmiotów gospodarczych i dynamiki przedsiębiorczości, zasobów kadrowych i kompetencyjnych w urzędach.

Wniosek: współpraca powinna umożliwiać wyrównywanie szans poprzez wspólne projekty, dzielenie kosztów, budowanie partnerstw inwestycyjnych oraz ułatwienia w przygotowaniu projektów dla gmin o słabszych zasobach.

3.3 Wspólny rynek pracy i podobne wyzwania demograficzne wymagają regionalnych rozwiązań

Z przeprowadzonej analizy wyraźnie wyłaniają się następujące problemy: depopulacja i odpływ młodych ludzi do większych ośrodków, niski poziom aktywizacji zawodowej kobiet, ograniczone lokalne możliwości zatrudnienia dla osób młodych, deficyty kompetencji dostosowanych do nowych sektorów gospodarki.

Wniosek: konieczne jest wprowadzenie międzygminnych programów rynku pracy obejmujących wspólne programy przekwalifikowania i szkół branżowych 4.0, powołanie regionalnych centrów kompetencji, realizacja projektów aktywizacji kobiet.

3.4 Niedobór transportu publicznego ogranicza rozwój gospodarczy i dostęp do usług

Niska mobilność, szczególnie w gminach wiejskich, ogranicza dostęp do edukacji, dostęp do miejsc pracy, możliwość udziału w projektach społecznych, mobilność zawodową kobiet i młodzieży.

Wniosek: model współpracy musi uwzględnić wspólne inwestycje transportowe oraz integrację mobilności z projektami edukacyjnymi i zawodowymi.

3.5 Brak spójnej strategii przyciągania inwestorów i zagospodarowania terenów poprzemysłowych

Przeprowadzona analiza wskazuje na: różny stopień przygotowania terenów inwestycyjnych w gminach, brak jednolitej oferty dla inwestorów, nie w pełni wykorzystaną rolę Bełchatowsko-Kleszczowskiego Parku Przemysłowo-Technologicznego.

Wniosek: potrzebny jest wspólny system obsługi inwestora, obejmujący jednolitą bazę terenów, standardy uzbrojenia, wspólny marketing inwestycyjny, koordynację nowych kierunków gospodarki (OZE, GOZ, technologie czyste).

3.6 Braki kompetencyjne w urzędach JST wymagają wspólnych narzędzi i programów

Gminy sygnalizują trudności kadrowe, niewystarczające kompetencje projektowe, niski poziom doświadczenia w obsłudze dużych inwestycji i funduszy UE.

Wniosek: potrzebne są wspólne jednostki lub programy wsparcia, takie jak: międzygminne Biuro Projektów i Funduszy, regionalny zespół ds. transformacji energetycznej, wspólne szkolenia i standaryzacja procedur.

3.7 Potrzeba systemowego podejścia do usług społecznych i edukacyjnych

Wyzwania związane z transformacją obejmują m.in. konieczność aktywizacji kobiet i młodzieży, szerszy dostęp do opieki żłobkowej i nad osobami starszymi, eliminację różnic w dostępie do edukacji i infrastruktury społecznej, stworzenie przestrzeni dla młodzieży oraz większe wsparcie dla organizacji społecznych.

Wniosek: model współpracy powinien obejmować sieć międzygminnych centrów społecznych i edukacyjnych, które działają według wspólnego standardu, obsługują różne grupy wiekowe, łączą edukację formalną, zawodową i społeczną.

3.8 Konieczność stworzenia wspólnego systemu informacji, danych i komunikacji

Monitorowanie rozwoju Obszaru transformacji i prowadzenie działań komunikacyjnych z otoczeniem utrudnia brak zdezagregowanych danych społeczno-ekonomicznych oraz współdzielonych wskaźników i narzędzi mierzenia efektów działań (np. aktywizacyjnych, edukacyjnych).

Wniosek: istnieje potrzeba zbudowania wspólnego, kompleksowego systemu informacji strategicznej obejmującego regionalny system informacji na temat transformacji, wspólne wskaźniki (np. aktywizacji, migracji, przedsiębiorczości, inwestycji), zestandaryzowaną komunikację cyfrową kierowaną do mieszkańców.

3.9 Szansa na rozwój projektów opartych na specjalizacjach i mocnych stronach poszczególnych gmin

Profil społeczno-ekonomiczny wskazuje, że gminy Obszaru transformacji mają komplementarne zasoby: Kleszczów – silny potencjał finansowy i inwestycyjny, Bełchatów miasto – kapitał ludzki, infrastrukturę edukacyjną i usługową, gminy wiejskie – tereny pod inwestycje, rozwój rolnictwa i OZE, Kamieńsk – stosunkowo dobrze rozwinięte usługi, zwłaszcza turystyczne, Szczerców – potencjał logistyczny.

Wniosek: model współpracy powinien uwzględniać specjalizacje funkcjonalne gmin, by rozwijać wspólne projekty zgodnie z ich profilami.

3.10 Transformacja energetyczna może być spoiwem integrującym działania gmin

Analiza wskazuje na potrzebę wspólnych projektów OZE i modernizacji energetycznej, konieczność zagospodarowania terenów pogórnich, potrzebę tworzenia nowych miejsc pracy w zielonej gospodarce, niską gotowość części gmin do wdrażania inwestycji energetycznych bez wsparcia.

Wniosek: model współpracy może opierać się na wspólnych projektach energetycznych, takich jak: klastry energii, geotermia i pompy ciepła, inwestycje w efektywność energetyczną, projekty edukacyjne w zakresie zielonych umiejętności.

Panorama kluczowych interesariuszy

Obszaru transformacji 2025

Autor opracowania: dr Janusz Kornecki

Konsultacja merytoryczna:

dr hab. inż. Grzegorz Liśkiewicz
dr Zbigniew Kaczkowski
prof. dr hab. Tadeusz Markowski
dr hab. Aleksandra Nowakowska
dr hab. Izabela Warwas

Osoby współpracujące:

Grzegorz Belica
Michał Peroński,
Anna Szablewska
Izabela Wrzosek

Kuratorzy opracowania:

dr Maciej Kozakiewicz, Jolanta Pacura

Publikacja powstała w ramach projektu:

„Bełchatów 5.0. To strengthen the just transition process in the Bełchatów region by creating an operational plan for cluster development (New Energy Area Cluster)”

(Wzmocnienie procesu sprawiedliwej transformacji w regionie Bełchatowa poprzez stworzenie planu operacyjnego rozwoju Klastra Nowej Energii)